

291. Nyíregyháza-Rozsrétszőlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B?, Szk?, Sza

2005. október 28. és november 30. között végeztünk megelőző feltárást az M3 autópálya 218. sz. lelőhelyén. A teljes terület K-i és Ny-i szélén volt a feltárást, egy 2, ill. egy 10 m széles területen. Valószínűleg egy mélyebb fekvésű területről van szó. Mivel a feltárást előtt már volt itt tereprendezés, az eredeti felszín eltűnt. A talaj agyagos, kötöttebb. A gödrök egy része igen sekély, vagyis a terület elég sokat kophatott.

Összesen 24 objektumot tártunk fel. A gyér leletanyag alapján egy késő bronzkori és/vagy szkíta kori, ill. egy császárkori település részlete került elő. Az őskori telepnek több gödörházát is feltártuk, a császárkorból azonban csak gödrök kerültek elő. Bár D felől egy nagyobb üres terület határolta, valószínűleg mégis összefügg a 181. sz. lelőhellyel.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

ALMÁSSY KATALIN – GINDELE RÓBERT

292. Nyíregyháza-Rozsrétszőlő, Alsóbadúri úttól

Ny-ra

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő

2005 júniusában az M3 autópálya nyomvonalának 222+600 km tájékán egyetlen őskori gödört tártunk fel, melyben egyetlen jellegtelen cserepet találtunk (216. lh.). A lelőhely valószínűleg a nyomvonalától É-ra húzódik.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER

293. Nyíregyháza-Rozsrétszőlő, Marső-telephely

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza

2005. október 28. és december 7. között végeztük az M3 autópálya 182. sz. lelőhelyén a megelőző feltárást. Valószínűleg mélyebb fekvésű területről van szó. A különböző munkálatokhoz kapcsolódó tereprendezések miatt az eredeti felszín már eltűnt. A talaj agyagos, kötöttebb. A foltok jól rajzolódtak.

Közel 2000 m²-en 44 objektumot tártunk föl. Ezek közül késő bronzkori 13 gödör és 1 sír, késő császárkori 4, szabályos téglalap alakú ház és 1 sír, ill. 2 gödör. Külön említésre méltó a négy császárkori épület egyike, amelyekben faragásnyomokat mutató agancstörések kerültek elő. Egy modern árok több régészeti objektumot is bolygatva futott keresztül a területen. 21 objektum korát nem lehetett meghatározni.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

ALMÁSSY KATALIN – GINDELE RÓBERT

294. Nyíregyháza-Rozsrétszőlő, Nevelős-homokbánya

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B?, V?, Sza

2005. október 4. és december 7. között végeztünk megelőző feltárást az M3 autópálya 181. sz. lelőhelyén, 4139 m²-en. A lelőhelyen – amely egy domb K-i, lankás lejtő-

jén húzódik – egy késő bronzkori, és/vagy kora vaskori, ill. egy császárkori telep került elő. A többretegű császárkori telep egyik fázisa valószínűleg egykorú a szomszédos? 36/c lelőhelyen feltárt temetővel. Az is kérdés, hogy a telep valamelyik fázisa kapcsolatban volt-e a 4. sz. út túloldalán, egy homokbányában előkerült császárkori sírokkal (JAM Adattár 98.8.). A késő bronzkori telep szintén áthúzódott a homokbánya területére, és megválaszolható a kora vaskori településsel való viszonya.

Feltártunk összesen 444 objektumot, amelyekből bronzkori 1 ház, 3 árok, 93 gödör, késő bronzkori 64 gödör és három árokszakas, biztosan kora vaskori 5 gödör, őskori 33 gödör és 1 ház tűzhellyel, császárkori 14 ház, 1 omladék, 1 sír, 4 árok, 170 gödör, kérdéses korú 2 agyagtapasztás, 34 gödör, 3 cölöplyuk és 3 árok. Említésre méltó a többenél sokkal mélyebb, szabályos téglalap alakú, földbe mélyített, császárkori ház, két rövidebb oldala mentén 3-3 cölöplyukkal.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

ALMÁSSY KATALIN – GINDELE RÓBERT

295. Nyíregyháza-Rozsrétszőlő,

Nevelős-homokbányától D-re (Varga-tábla)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza, Á

2005. július 25. és október 10. között megelőző feltárást végeztünk az M3 autópálya 36/c lelőhelyén. A feltárt terület nagysága: 6188 m².

A lelőhely egy kisebb, közelítőleg É-D-i háton húzódik végig. Az egykori felszín két kisebb domborulatra oszlott. Érdekes módon éppen a két hát közötti kisebb természetes mélyedésben találtuk a legtöbb objektumot, és É felé, ahogy magasodott a domb, annak legtetején egy 50–100 m-es területen „elfogytak” a gödrök, hogy aztán újból fokozatosan egyre több kerüljön elő belőlük. Ez a terület már újabb lelőhelyszámra szerepel (181), de nincs kizárva, hogy eredetileg összetartoztak.

A vizsgált területen egy késő bronzkori és egy többretegű császárkori telep, ill. egy 5. századi temető nagy részét tártuk föl. Ezt néhány Árpád-kori objektum színezi.

Legérdekesebb a szinte teljesnek mondható 5. századi temető 34 sírja. A mély sírokban gyakori volt a csontfésű, több fibula – köztük egyedi darabok is – került elő. Viszonylag ritka volt a megbolygatott temetkezés, s ugyancsak kevés edényt találtunk a sírokban. Az előzetes adatok alapján vegyes népesség használhatta ezt a temetőt.

A települések közül egy késő bronzkori (Gáva) telep volt a legkorábbi, körülbelül az objektumok harmada (mintegy 90) tartozhatott ide, kizárólag gödrök. Főleg a feltárt rész közepén és É-i felén csoportosultak.

Ezután a császárkorban telepedtek meg a területen többször is vagy hosszabb időn keresztül, mivel a szuperpozíciók alapján a császárkori telep többretegű. Valószínűleg nem tartozik össze a temetővel. Az biztos, hogy a telepet hamarabb kezdték használni, mint a temetkezőhelyet. Viszont esetleg ehhez a telephez tarto-

zik az a sír (temető?), amelyet 1998-ban az út túloldalán fekvő homokbányában tártunk fel (JAM Adattár 98.8.). A császárkori objektumok (mintegy 250) között már akadt három füstölő és 5-6 ház is, legérdekesebb objektum egy kovácsműhely(?), ill. egy gödörbe bedobott halott (halottak).

A három *Árpád-kori* objektum – két gödör és egy ház – egymás közelében volt. Kb. 200 a kérdéses korú gödrök száma. Kibontottunk 3 nem régészeti jelenséget is.

ALMÁSSY KATALIN – ASTALOŞ, CIPRIAN –
BABOLCSI ANDREA – GERGELY BALÁZS –
ISTVÁNOVITS ESZTER – VIRAG, CRISTIAN

296. Nyíregyháza-Rozsrétszőlő, Palicz-tanyától D-re (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B

2005. május 31. és június 22. között végeztük el az M3 autópálya 150. sz. lelőhelyének feltárását. A kutatott 7515 m²-nyi területen, a környező mélyebb részből alig kiemelkedő, löszös-agyagos talajú háton egy bronzkori teleprészlet 32 objektumát sikerült feltárni, melyek közül 1 ház, 1 sütőkemence, 1 kút, 26 gödör, 2 sír(?), 1 árok(?). Kiemelkedő lelet egy őstulok koponyája az alsó állkapocs nélkül.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

VIRAG, CRISTIAN – ASTALOŞ, CIPRIAN

297. Nyíregyháza-Rozsrétszőlő, Szelkő-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Szk, Sza, H, Á

2005. július 20. és december 9. között megelőző feltárást végeztünk az M3 autópálya 148/b lelőhelyén.

Az ásatási területen az autópálya nyomvonala egy nagyjából É-D-i dombhát É-i részén megy keresztül, míg D felé egy lehajtósáv kanyarodik le, amely a dombhátat hosszában átszelő aszfaltúttal párhuzamosan fut. A lelőhely a feltárt területen kívül K-i irányban is folytatódik, a műút túloldalán, ahol a nagyjából ÉNy-DK irányú autópálya nyomvonala ismét érintette. A 148/b lelőhelytől Ny-ra található a következő dombháton a 214. sz. lelőhely, ahol a jelenségek egy része a 8–9. századra és az *Árpád-korra* tehető, ezért valószínűleg a 148/b lelőhelyen feltárt telep ott is folytatódik.

A kutatott 26 879 m²-en összesen 621 objektumot tártunk fel. *Kora bronzkori* 2 gödör, *késő bronzkori* 5 árok és 13 gödör; *szkíta kori* 7 gödör és 3 árok, valamint 3 bizonytalanabb korú gödör és egy árok; a *császárkorra* datálható 40 sír és 19 körárok, 6 árok, 36 gödör. Feltételelesen császárkorinak határoztunk meg 4 gödröt, és két árkot. A 8–9. századra datálható 4 ház, 5 külső kemence, 23 gödör, 13 árok, és 2 kemencebokor, 5 sütőkemence, és valószínűleg még egy ház. *Árpád-kori* 27 ház, 64 gödör, 19 sütőkemence, 9 árok, 9 kemencebokor, és 14 külső kemence. Feltételelesen az *Árpád-korra* keltezhető 3 ház, 3 gödör, 1 kemencebokor, 1 külső kemence és egy árok. A 8–9. századra vagy *Árpád-korra* datálható 45 gödör, 12

árok, 15 ház, 5 kemencebokor, 8 külső kemence, 1 ciszterna(?), 1 kút(?), 7 cölöplyuk. Ismeretlen korú 3 ház, 57 gödör, 26 árok, 3 sütőkemence és 1 sír.

A bronzkori objektumok közül kiemelkedik a 314. sz., amelyikben tizenhét gyengén kiégetett agyagnehezéket, és egy kiegészíthető urnát találtunk. Szintén kiemelendő a Ny-i részen elterülő 40 síros császárkori temetőrészlet. Ezt részben bolygatta a későbbi falu.

A feltárás meghatározó eredménye, hogy sikerült a teljes területen végighúzódnó, vagyis nagy kiterjedésű 8–9. századi és *Árpád-kori* telep jelentős részét feltárni.

A leletek a Jósa András Múzeumba kerültek.

Munkatársak: Almássy Katalin, Babolcsi Andrea, Dan Crişan-Bâcuet, Dávid Áron, Gergely Balázs, Liviu Marta, Nagy Márta, Pintye Gábor, Scholtz Róbert régészek; Beleznai Gabriella, Gábor Tamás, Király József, Kiss László, Svéda Csaba rajzolók; Bakos János, Bocz Péter technikusok; Mester Andrea gyűjteménykezelő; Berendi Erzsébet archaeozoológus.

JAKAB ATTILA – NAGY MÁRTA

298. Nyíregyháza-Rozsrétszőlő, Szelkő-dűlő II.

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, V, A, H, Á

Az M3 autópálya nyomvonalának 214. sz. lelőhelye már a kivitelezés közben került elő, a terepbejárásakor itt nem találtunk régészeti anyagot. A munkagépek átlag 20–30 cm mélységben távolították el a humuszt, amikor régészeti objektumok jelentkeztek. A lelőhely jelentős hányada egy nagyjából É-D irányú, túlnyomórészt homokos talajú dombvonulaton húzódott, mindössze a feltárt terület K-i része volt mélyebb, agyagos talajú. A régészeti munka 2005. július 28. és november 22. között zajlott, 18 484 m²-t érintett.

Az ásatás során 1 *késő neolitikus* házat és 5 gödröt; 24 *kora vaskori* gödröt, 4 árkot; 1 *kora avar kori* sírt; 29 *késő avar kori* házat vagy építményt (többnyire cölöplyukakkal, tűzhelyekkel), 27 gödröt, 42 árkot, 2 cölöplyukat, 18 kemencét, 5 kutat, 19 sírt; egy 10. századi kemencét, 2 gödröt; 1 *Árpád-kori* kemencét, és a hozzá tartozó munkagödröt, valamint egy ugyanilyen korú gödröt tártunk fel.

A neolitikus és vaskori objektumok a feltárás Ny-i határán, az avar temető hozzávetőlegesen a központi részen helyezkedett el. A *késő avar* telepjelenségek végighúzódtak a lehumusztolt területen, az épületek egy-egy kisebb csoportban a Ny-i és K-i szélek közelében, és egy nagyobb centrumban a középső harmadban sűrűsödtek. Az *Árpád-kori* objektumok az ásatási terület K-i határán jelentkeztek. A lelőhely minden irányban tovább terjed. Délkeleti irányban összeér a 148/b lelőhellyel, s – a 8–9. századi és *Árpád-kori* objektumok alapján – valószínűleg összetartozik azzal.

A településrészlet leletanyagában említésre méltó a *késő neolitikus* festett kerámia, a vaskori tárgyak közül egy csont zablapálca töredéke, a népvándorlás korból egy *késő avar* sarló töredéke, a 10. századból pedig a bordázott nyakú edények darabjai.

